

ИНСТИТУТ ЗА ЈАВНО ЗДРАВЉЕ СРБИЈЕ
„Др Милан Јовановић Батут”
Др Суботића 5, 11000 Београд, Србија
<http://www.batut.org.rs>

ОБРАТИ ПАЖЊУ НА
ТБ

ОБРАТИ ПАЖЊУ НА
ЛАТЕНТНУ
ТБ
ИНФЕКЦИЈУ

Резултати програма превенције и контроле туберкулозе у 2016. години

Др Маја Стошић

Светски дан борбе против туберкулозе 2018. године

Правни основ за спровођење програма

- Закон о заштити становништва од заразних болести (Сл. гласник РС, бр.15/16)
- Закон о јавном здрављу (Сл. гласник РС, бр.15/16)
- Закон о здравственој заштити (Сл. гласник РС, бр. 107/2005, 72/2009 - др. закон, 88/2010, 99/2010, 57/2011, 119/2012, 45/2013 - др. закон, 93/2014, 96/2015 и 106/2015)
- Закон о медицинској документацији и евиденцијама у области здравства (Сл. гласник РС, бр. 123/2014)
- **Уредба о програму здравствене заштите становништва од заразних болести (Сл. гласник РС, бр. 22/2016)**
- Уредба о планирању роба и услуга за које се спроводе централизоване јавне набавке (Сл. гласник РС, бр. 29/2013, 49/2013, 51/2013 - испр., 86/2013, 119/2014 и 86/2015)
- Правилник о пријављивању заразних болести и посебних здравствених питања (Сл. гласник РС, број 44/2017)

Носиоци реализације програмских активности

- здравствене установе и други облици здравствене службе
- државна управа
- организације цивилног друштва

Уредба о програму здравствене заштите становништва од заразних болести (Сл. гласник РС, бр. 22/2016)

Циљ: Снижавање стопе инциденције и морталитета

Мере:

1. **Епидемиолошки надзор** у складу са дефиницијом случаја над оболелима и умрлима од ТБ, као и над оболелима од ТБ коинфицираним HIV-ом.
2. **Откривање, пријављивање и истраживање епидемијског јављања ТБ.**
3. **Рано откривање оболелих од ТБ укључујући потпун обухват тестирањем резистенције** узрочника на антитуберкулотске лекове прве линије.
4. **Лечење свих оболелих од ТБ на територији Републике Србије уз обезбеђивање подршке лечењу** оболелих од резистентних облика туберкулозе, као и праћење исхода лечења.
5. **Обавезно епидемиолошко испитивање и прегледи контаката** оболелих од туберкулозе и **примена хемиопрофилактике** у складу са правилнику којим се уређује имунизација и хемиопрофилактика.

6. **Вакцинација** новорођенчади против ТБ.
7. **Активно трагање за оболелима** од ТБ у популацијама под повећаним ризиком.
8. Превенција, дијагностиковање и лечење **ТБ и HIV** коинфекције.
9. Превенција и сузбијање **нозокомијалне ТБ**.
10. **Контрола квалитета** рада служби за превенцију, дијагностику и лечење ТБ.
11. **Континуирана медицинска едукација** из области превенције, дијагностике, лечења и праћења ТБ за консултативно-специјалистичке службе и примарну здравствену заштиту.
12. **Континуирано извештавање по нивоима** и сарадња са међународним организацијама.
13. Подршка **истраживањима и иновацијама**.

Епидемиолошка слика ТБ у Републици Србији

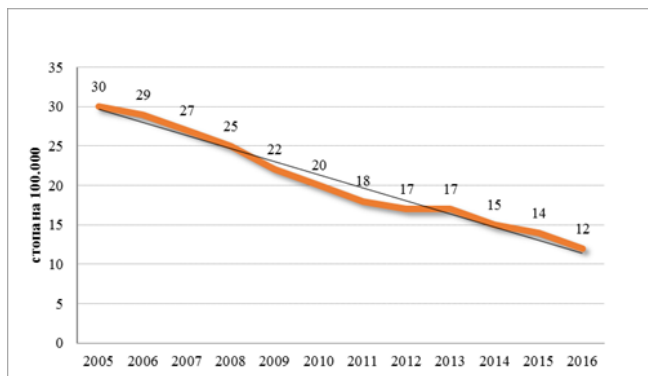
Обавезно пријављивање туберкулозе и уношење података у електронски регистар:*

- путем **обрасца број 1** (појединачна пријава заразне болести унутар 24 часа од постављања дијагнозе) – члан 10
- путем допунског **обрасца број 9** (пријава-одјава туберкулозе и резистенције на *M. tuberculosis*) – члан 22

*Правилник о пријављивању заразних болести и посебних здравствених питања (Сл. гласник РС, број 44/2017)

Број оболелих и стопа ТБ у Републици Србији

Образац број 1

- **837** случаја оболевања од свих облика туберкулозе
- стопа **11,8**/100.000

Образац 9

Електронски регистар

- **755** пријављених случаја оболевања од свих облика туберкулозе који су започели лечење
- стопа **10,7**/100.000

*ЕУ/ЕЕА = 11,7/100.000

Стопа оболевања по окрузима

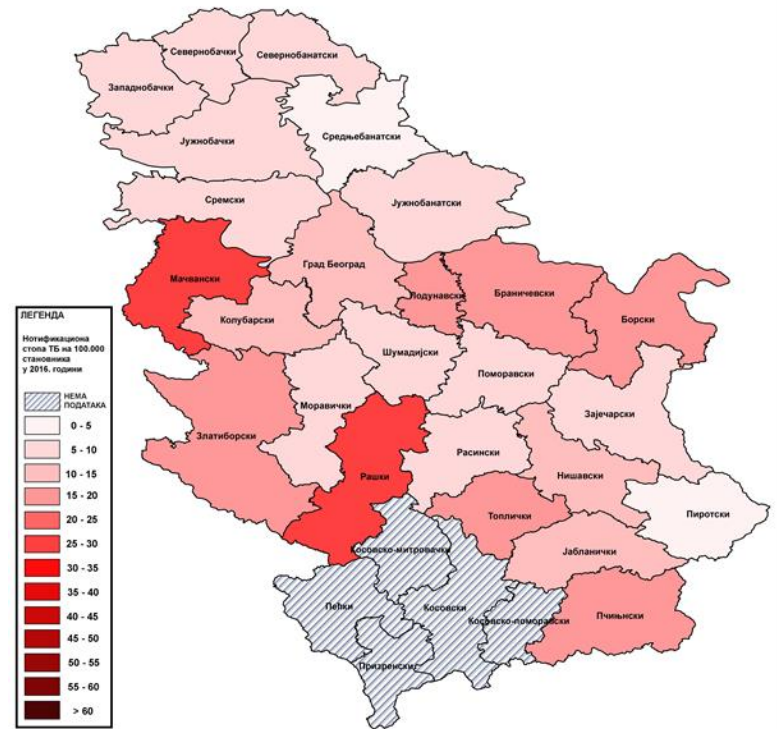
1:7

Рашки - 29/100.000

Мачвански - Лозница 28/100.000

Средњебанатски 4/100.000

Београд 11/100.000

Централна Србија 13/100.000

Војводина 8/100.000

Дистрибуција оболелих од ТБ у Србији по узрасту и полу

Број оболелих и узрасно-специфичне нотификационе стопе ТБ према узрастним групама.

Узрастне групе		0–4	5–9	10–14	15–19	20–29	30–39	40–49	50–59	60 >
<i>Tuberculosis</i>	Број оболелих	4	0	3	42	83	88	122	157	338
	Нотиф. стопа /100.000	1,21	0,28	0,84	11,59	9,55	8,87	12,78	15,61	17,87

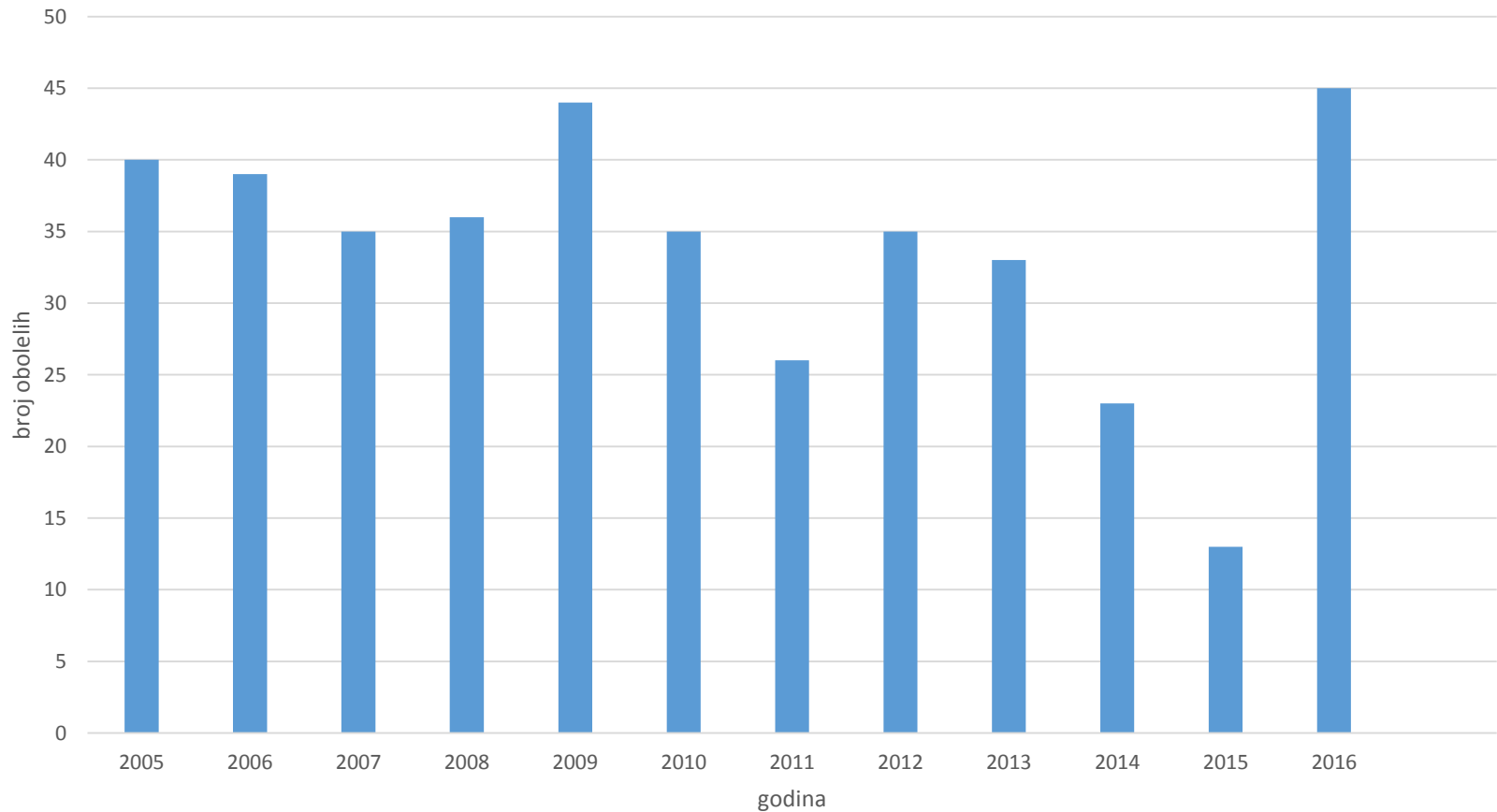

М:Ж = 1,5:1

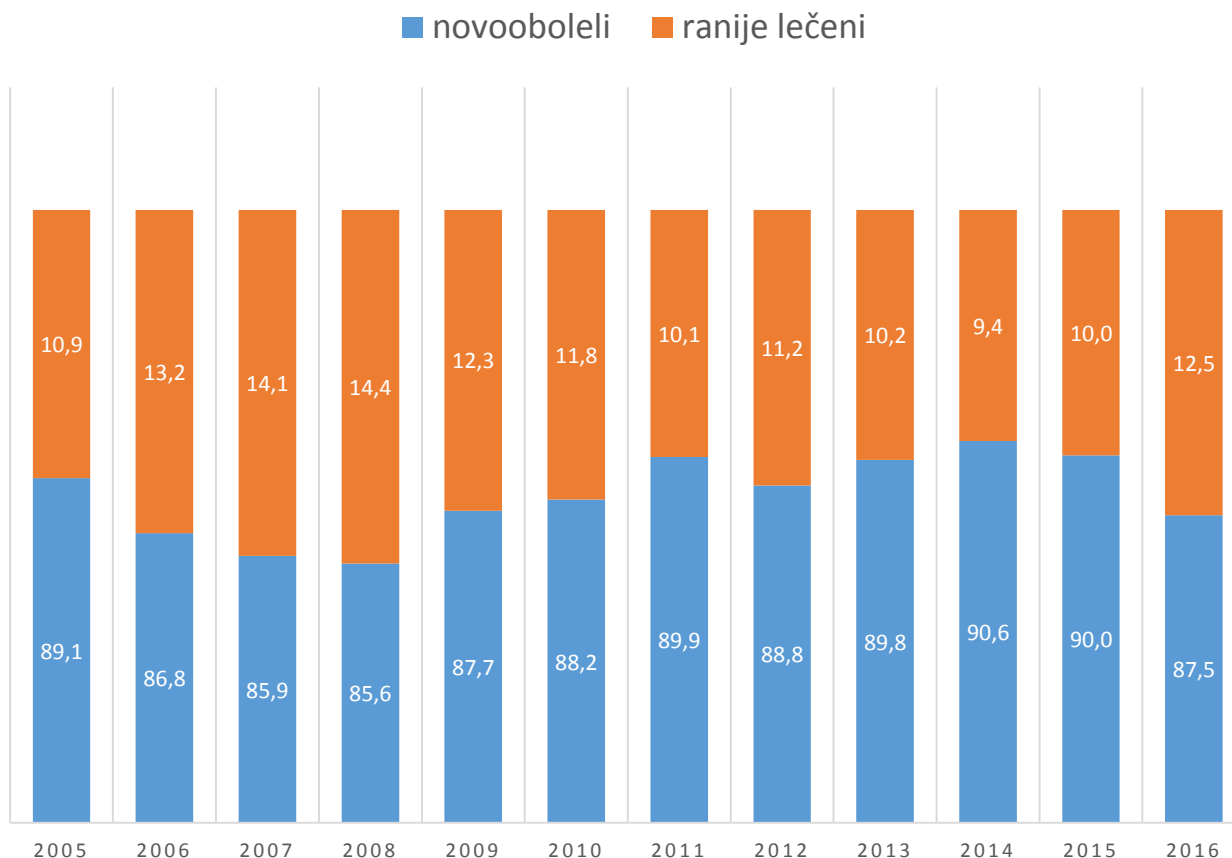

Забележен је пад стопа у узрастним групама 0–4, 5–9 и 10–14 година и пораст стопе у групи 15–19

Кретање броја оболелих од ТБ у узрасној категорији 15–19 година 2005–2016.

Дистрибуција оболелих од ТБ према историји претходних лечења 2005–2016.

*ЕУ/ЕЕА = 11,1% раније лечених

Дистрибуција оболелих од ТБ према локализацији 2016.

ПТБ* – 89%

ЕПТБ – 11%

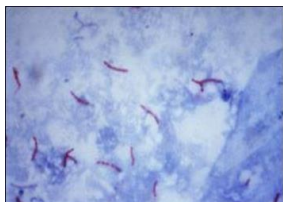
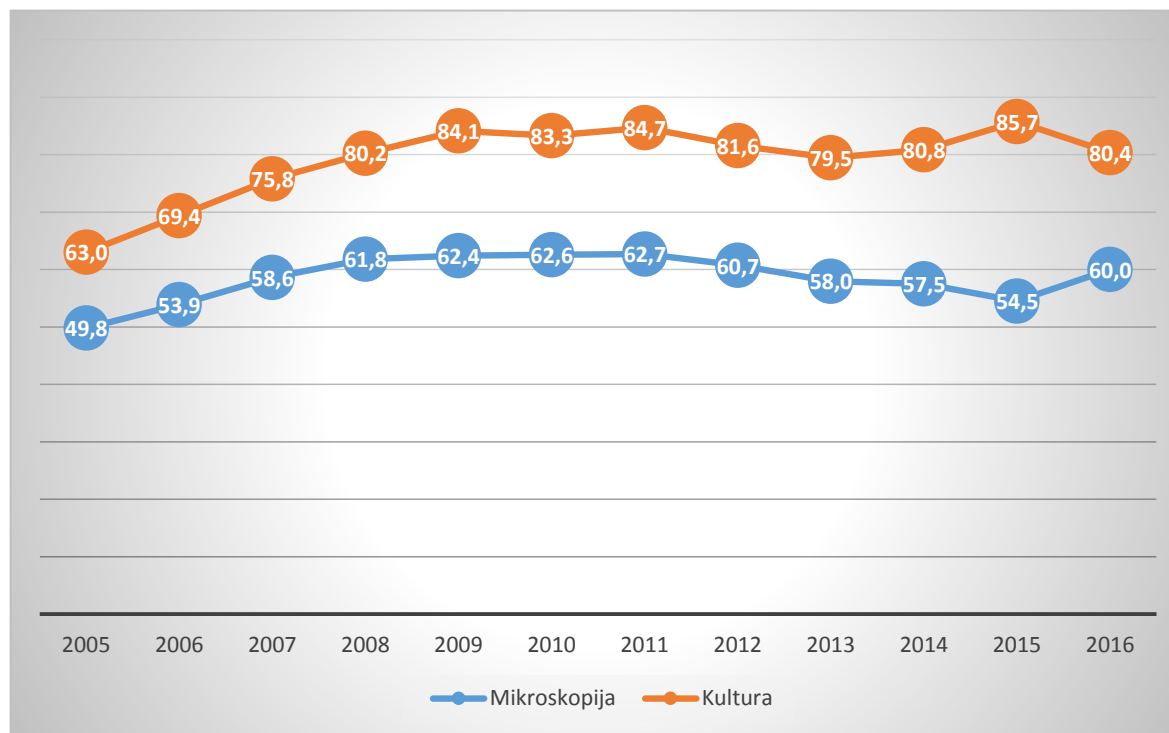
плеура 38%

екстраторакалне ЛГЛ 17%

*ЕУ/ЕЕА = 77,5%

Извор: *European Center for Disease Control: Tuberculosis surveillance and monitoring in Europe 2016. Stockholm, Sweden: ECDC, 2016.*

Кретање бактериолошке потврђености плућне туберкулозе 2005–2016.

Укупна бактериолошка потврђеност = 73,5%

ЕУ/ЕЕА = 66,9%

Број оболелих у посебно осетљивим популацијама

Затвори
11 оболелих

Тражиоци азила
Није било оболелих

Инјектирајући корисници дрога
Није било оболелих

Обухват прегледима контаката

83%

1% више у односу на 2015. годину

Обухват ВСГ вакцинацијом

- Обухват 63.194 од 64.495 новорођенчади или **97,9%**
- Сви окрузи бележе обухват изнад 95%, изузев **Борског**
  - Обухват у централној Србији је 97,8%
  - Обухват у Војводини 98,3%

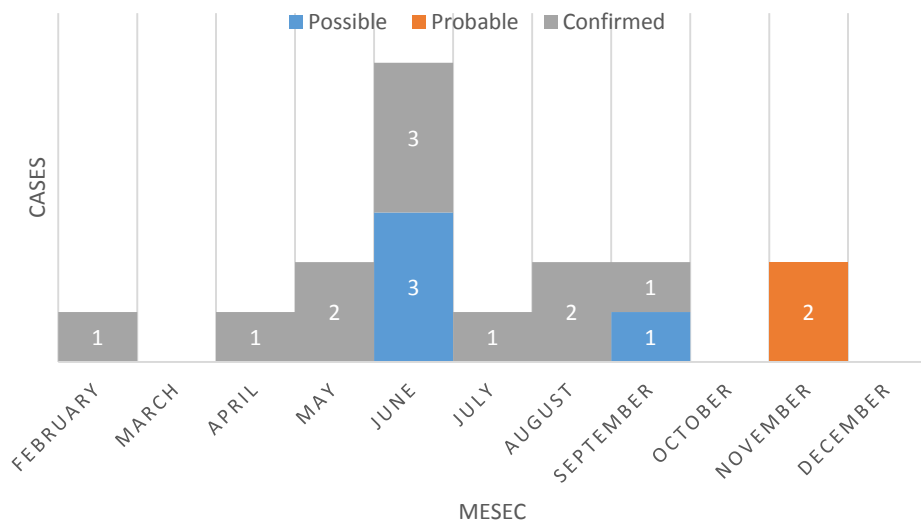
Лончаревић Г. и сар. Извештај о спроведеној имунизацији на територији Републике Србије у 2016. години. Институт за јавно здравље Србије „Др Милан Јовановић Батут” 2017.

Пријављене епидемије ТБ у 2016.

Место епидемије	Број оболелих којима је дијагноза потврђена бактериолошки	Број оболелих којима је дијагноза потврђена патохистолошки	Број оболелих којима је дијагноза постављена клинички	Укупан број оболелих
Гимназија у Новом Пазару	11	2	4	17
Медицинска школа у Лесковцу	2	0	0	2
Специјална болница за психијатријске болести у Вршцу	0	0	3	3
Дому за душевно оболела лица у Старом Лецу	0	0	3	3
Повезане породице у Старчеву	2	0	0	2
УКУПНО	15 (55,5%)	2 (7,5%)	10 (37%)	27

Истраживање епидемије ТБ у Гимназији у Новом Пазару (дескриптивни и аналитички метод)

	RR (95% CI)
Претходна ТБ у породици	5,29 (1,63–17,12)
Контакт са другом оболелим од ТБ током наставе	5,38 (1,48–19,55)
Изложеност дуванском диму	3,37 (1,11–10,29)

- ✓ Просечан број дана од појаве симптома до пријаве $15,9 \pm 23,1$ (за прва четири случаја $34,7 \pm 25,2$)
- ✓ Доказана епидемиолошка повезаност случајева (генотипски потврђен кластер)

Резистентна туберкулоза

МДР ТБ – 6 оболелих
регистровано у 2016.

МДР ТБ – 10 оболелих
започело лечење у 2016.

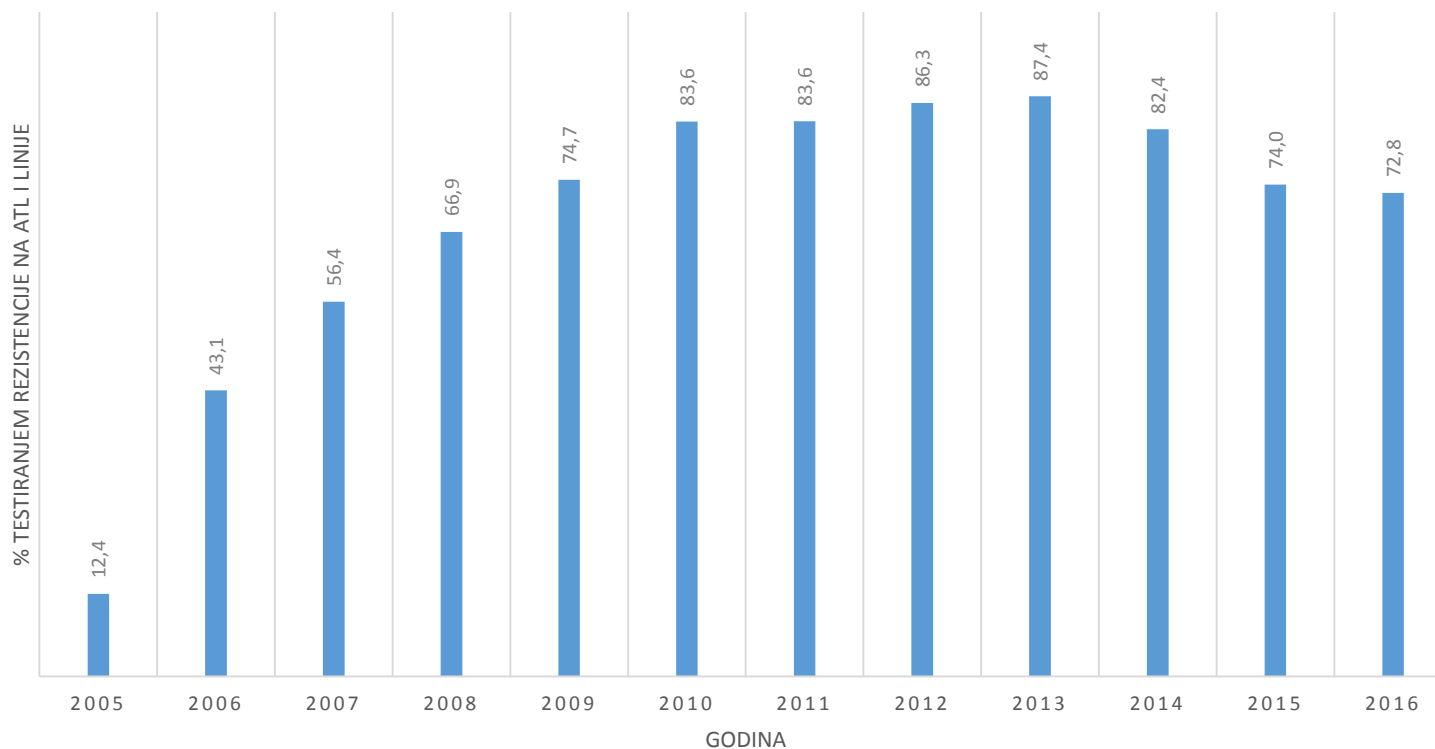
Обухват тестирањем резистенције на АТЛ 1. линије –
73%

Циљ: 100% К+

Екстензивно резистентна ТБ – **1**

Кретање обухвата тестирањем резистенције на АТЛ 1. линије 2005–2016.

EY/EEA = 91,3%

ТБ/НIV ко-инфекција

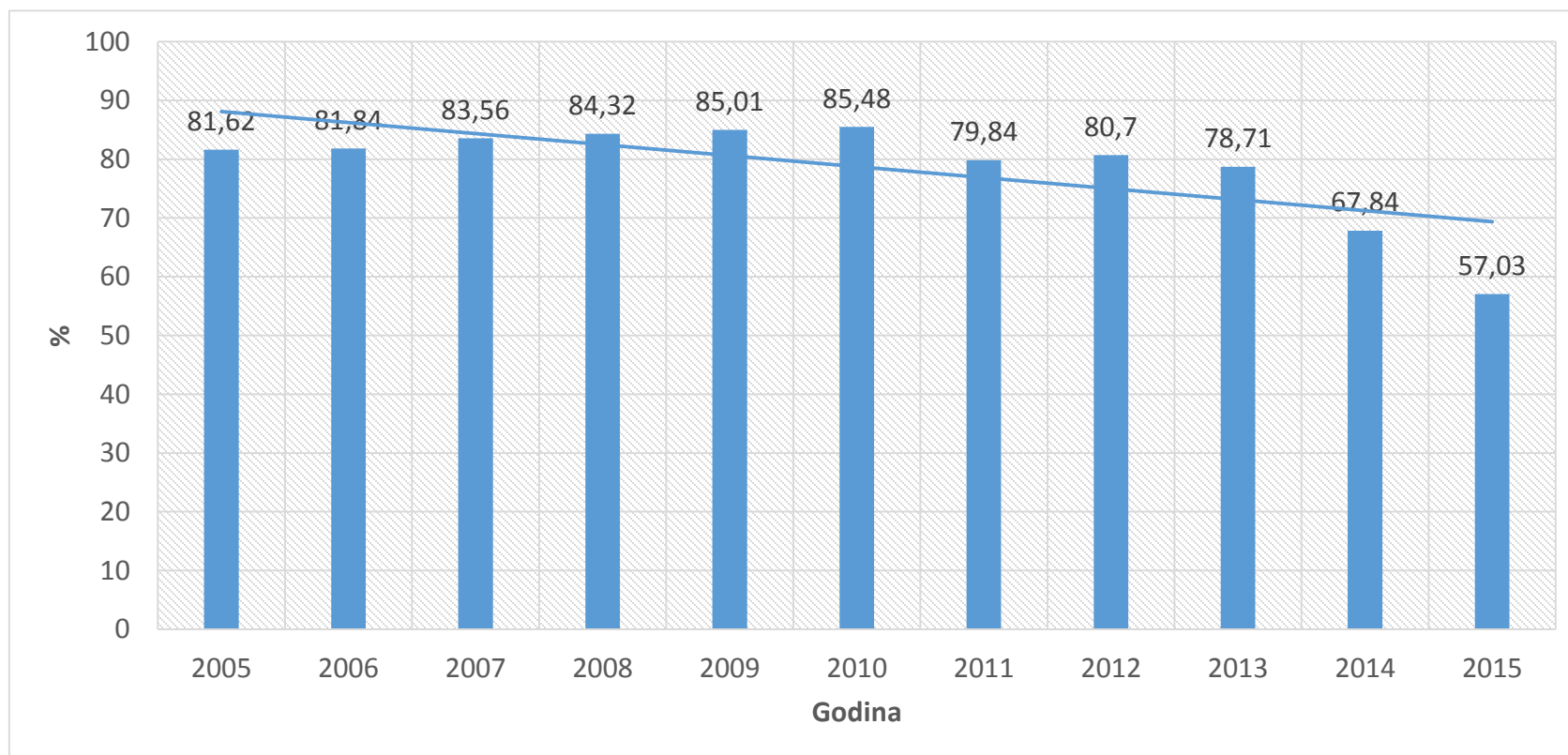
ТБ/НIV ко-инфекција – 5 оболелих

Број оболелих од ТБ тестираних на НIV – **11%**

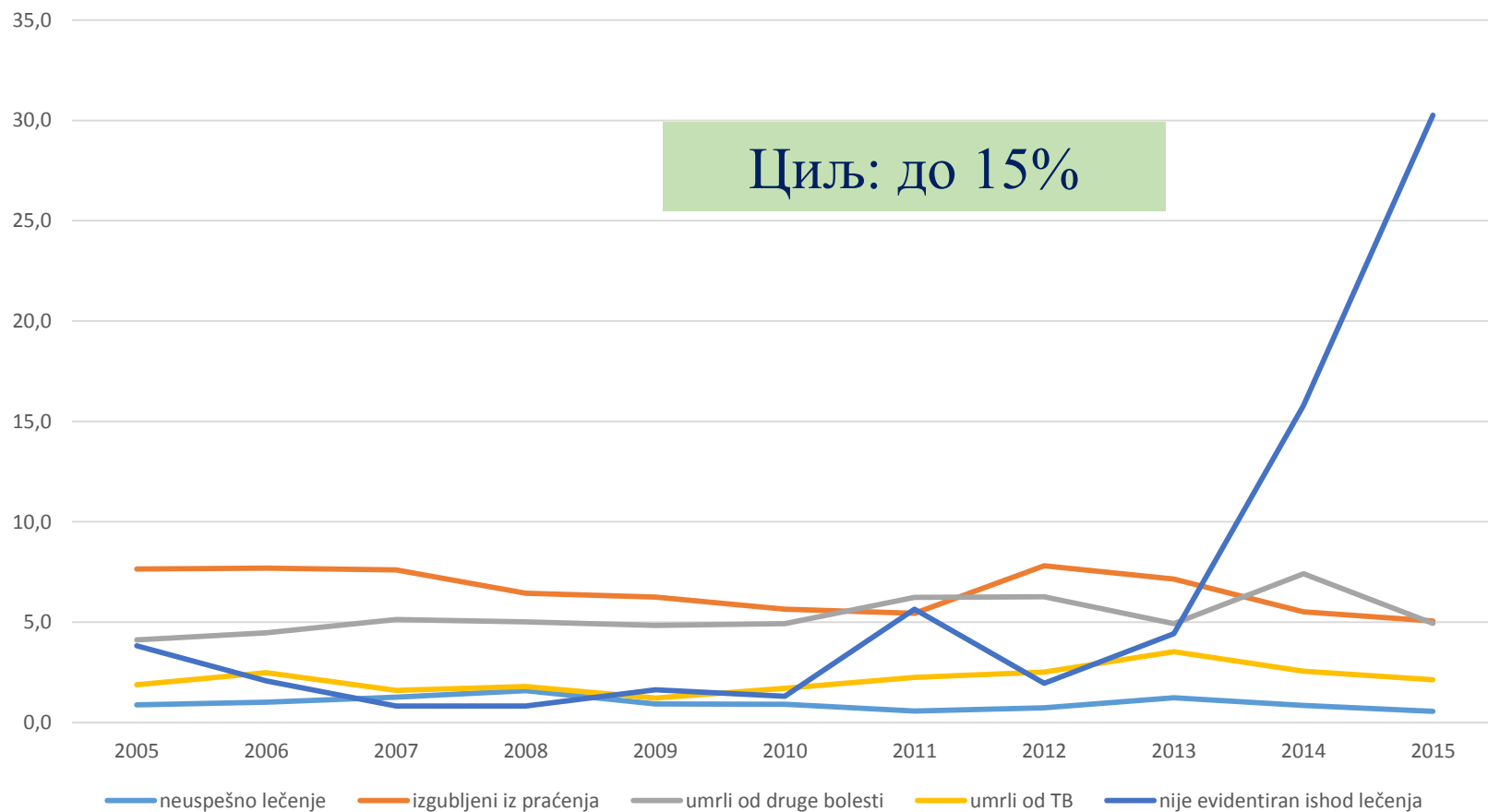
НIV тестирање ЕУ/ЕЕА = 67,6%

Кретање стопе успеха лечења ТБ у периоду 2005–2015.

*EY/EEA = 72%

Кретање неповољних исхода лечења ТБ у периоду 2005–2015.

Стопа успеха лечења МДР ТБ

Исходи лечења за оболеле од туберкулозе регистроване у току 2014. године у Републици Србији

Показатељ	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.
Стопа успеха лечења лабораторијски потврђених случајева МДР ТБ (%)	71	76	57	77	54

EU/EEA: 40%

Снабдевање АТЛ 1. и 2. линије

- Краткотрајан недостатак лека Циклосерин за лечење МДР ТБ
- Континуирано снабдевање АТЛ 1 линије на националном нивоу
- Пријављена недоступност АТЛ лекова у Шапцу због престанка рада Апотекарске установе

Активно трагање у посебно осетљивим популацијама и подршка оболелима

АКТИВНО ТРАГАЊЕ

- Затвори
- Специјална болница за болести зависности Београд
- Клинике за лечење HIV/AIDS
- Црвени крст Србије (у народним кухињама обухваћено 6307 особа од укупно 23.965)

ПОДРШКА ОБОЛЕЛИМА

7 оболелих од ТБ

6 оболелих од МДР ТБ

Црвени крст Србије
Red Cross of Serbia

1876

Едукације и публикације у 2016.

Одржане 3 едукације:

- ✓ За лекаре ПЗЗ – Клиника за пулмологију КЦС
- ✓ Симпозијум о ТБ – Институт за јавно здравље Србије
- ✓ ТВ Update 2016 – Клиника за пулмологију КЦС

Штампана 1 публикација:

- ✓ Националне препоруке за превенцију ТБ код болесника који се лече биолошким лековима – Клиника за пулмологију КЦС

Приоритети

- **Ревизија и усвајање предлога Програма превенције и контроле туберкулозе са акционим планом и буџетом и планом за праћење и евалуацију програма**
- **Ревизија смерница за дијагностику и лечење свих облика туберкулозе и успостављање система подршке оболелима у циљу повећања успеха лечења оболелих**
- **Ревизија смерница за преглед особа из контакта са оболелим од туберкулозе, латентну туберкулозу и хемиопрофилаксу уз повећање обухвата прегледима лица из контакта**
- **Повећање обухвата тестирањем резистенције узрочника туберкулозе на антитуберкулотске лекове прве линије, као и доступности брзе дијагностике**
- **Ажурније пријављивање оболелих на обрасцу 1 и 9 и уношење података о оболелима и исходима лечења у електронски регистар према Правилнику о пријављивању заразних болести и активно укључивање мреже института/завода за јавно здравље у епидемиолошки надзор над туберкулозом**
- **Прекид дисконтинуитета у контроли квалитета стручног рада служби за дијагностику и лечење туберкулозе и микобактериолошких лабораторија**
- **Континуирана едукација здравствених радника у службама за дијагностику и лечење туберкулозе, микобактериолошких лабораторија и у примарној здравственој заштити о туберкулози.**

Захвалности

- Министарству здравља, РФЗО, Агенцији за лекова и медицинска средства за континуирану подршку у реализацији програма
- Медицинским факултетима универзитета у Београду, Новом Саду, Крагујевцу и Нишу
- Струковним удружењима из области пуломологије, респираторне медицине, микробиологије, интерне медицине, епидемиологије и јавног здравља за допринос у реализацији програма
- Институцијама и појединцима – здравственим радницима у систему здравствене заштите, мрежи института и завода за јавно здравље, сарадницима из организација цивилног друштва
- Светској здравственој организацији (СЗО), регионалној канцеларији, као и канцеларији у Србији, на континуираној подршци
- Колегама пнеумофтизиолозима/пулмолозима ангажованим на прикупљању података о оболелима и умрлима од туберкулозе и уношењу у електронски регистар
- Појединцима унутар и ван система здравствене заштите који су на било који начин допринели реализацији програма туберкулозе у Републици Србији

United for Lung Health

Др Маја Стошић

Координатор за програм туберкулозе

Институт за јавно здравље Србије „Др Милан Јовановић Батут”

majastosic@batut.org.rs

011/434-642 064/1278-571